

บทบาทของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อป้องกันการคอร์รัปชัน

The Role of Companies Listed on The Stock Exchange of Thailand in
Preventing Corruption.

โสฬสญา จีบสุวรรณ* | Solossaya Jeebsuwan

วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต, ประเทศไทย

College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand

รัตพงษ์ สอนสุภาพ | Rattaphong Sonsuphap

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต, ประเทศไทย

Faculty of Economics, Rangsit University, Thailand

*Corresponding author email: solossaya@gmail.com

Abstract

This research aims to study the measures and analyze case studies of corruption involving companies listed on the Stock Exchange of Thailand (SET), as well as to propose appropriate approaches to prevent such corruption. A qualitative research methodology was employed, including document analysis and in-depth interviews with key informants from eight SET-listed companies and related parties, alongside seven case studies.

The research findings indicate that the principles of corporate governance among SET-listed companies remain insufficiently effective in preventing corruption, even under the supervision of the Securities and Exchange Commission (SEC) and the SET. Loopholes and weaknesses in existing measures, guidelines, and the broader ecosystem still allow opportunities for misconduct. This is illustrated in the first case, where four companies exploited legal loopholes to manipulate stock prices. In the second case, three companies were found to have engaged in accounting fraud, resulting in widespread societal impact and a loss of confidence among both domestic and international investors in the Thai stock market.

Received: January 14, 2025 Revised: February 19, 2025 Accepted: March 14, 2025

<https://doi.org/>

The study offers the following recommendations: 1) Once a company is listed on the SET, governance responsibilities should be transferred to the SEC, a government agency with legal authority, to enhance transparency and minimize regulatory overlap. 2) A reliable evaluation system should be developed to measure corporate governance performance in a manner that reflects integrity and transparency. 3) The law should be enforced swiftly and effectively in both civil and criminal cases involving corporate misconduct, to mitigate social harm and restore investor confidence in the Thai capital market.

Keywords: Coporate Corruption, Thai Listed Company, Corporate Governance

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการและวิเคราะห์กรณีศึกษาการคอร์รัปชันของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รวมถึงแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์และผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 8 คน และกรณีศึกษา จำนวน 7 บริษัท

ผลการวิจัยพบว่า หลักธรรมาภิบาลหรือบรรษัทภิบาลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ไทยยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพราะยังมีช่องทางการกระทำผิดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ อันเป็นผลมาจากมาตรการหรือแนวทางรวมทั้งสภาพแวดล้อม (Eco-system) ที่ยังนำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชันได้ กรณีแรกมี 4 บริษัท ที่การกระทำความผิดโดยใช้ช่องโหว่ทางกฎหมายกระทำความผิด รวมทั้งการปั่นหุ้นเพื่อสร้างราคา และกรณีที่สองมี 3 บริษัท ที่การกระทำความผิดใช้การตกแต่งบัญชี ซึ่งได้สร้างผลกระทบต่อสังคมเป็นวงกว้าง รวมทั้งลดทอนความเชื่อมั่นจากนักลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศต่อตลาดหลักทรัพย์ไทยอีกด้วย

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา 1) เมื่อบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แล้ว หน้าที่การกำกับดูแลบริษัทควรถ่ายโอนให้แก่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาด

หลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) ซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐที่มีอำนาจดูแลตามกฎหมาย เพื่อความโปร่งใสในการกำกับดูแลและลดปัญหาการทับซ้อน 2) ควรสร้างระบบประเมินเพื่อวัดระดับบรรษัทภิบาลให้สะท้อนความจริงและโปร่งใส และ 3) ควรบังคับใช้กฎหมายให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ จากกรณีที่บริษัทกระทำความผิดทั้งโทษทางแพ่งและอาญา เพื่อลดผลกระทบต่อสังคมและสร้างความเชื่อมั่นต่อตลาดหลักทรัพย์ไทย

คำสำคัญ: การคอร์รัปชันภาคธุรกิจ, บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์, บรรษัทภิบาล

บทนำ

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีบทบาทต่อการพัฒนาเศรษฐกิจไทย และมีความสำคัญในการระดมทุน เป็นแหล่งเงินทุนที่จะเป็นพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทย หน่วยงานกำกับการทำงานที่ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) โดยมีหน้าที่กำกับดูแลและพัฒนาตลาดทุนให้ยั่งยืน สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและผู้มีส่วนร่วมในตลาดทุนทุกกลุ่มอย่างเหมาะสม ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์และมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติภารกิจของรัฐ ตามขอบเขตอำนาจภายใต้กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ กฎหมายว่าด้วยสัญญาซื้อขายล่วงหน้า กฎหมายว่าด้วยทรัสต์เพื่อธุรกรรมในตลาดทุน กฎหมายว่าด้วยนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์ และกฎหมายว่าด้วยนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ และกฎหมายว่าด้วยกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ โดยมีพันธกิจกำกับและพัฒนาตลาดทุนให้น่าเชื่อถือมีประสิทธิภาพ และสังคมทุกภาคส่วนเข้าถึงได้ โดยรับผิดชอบต่อผู้ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแล เพื่อความโปร่งใสในการดำเนินงาน

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) เป็นองค์กรที่มีภารกิจในส่วนงานการกำกับและพัฒนาตลาดทุนประเทศไทย เพื่อประสิทธิภาพ ความยุติธรรม น่าเชื่อถือ โปร่งใส และกำกับให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายกับบุคคลที่ทำผิดด้วยกฎหมายทั้งหมด 6 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 พระราชกำหนดนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ พ.ศ. 2540 และพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 รวมทั้งประกาศที่ออกโดยอาศัยกฎหมายดังกล่าว ในการดำเนินการให้มีการลงโทษผู้กระทำความผิดทั้งบุคคลและนิติบุคคล โดยมีช่องทางการบังคับใช้

กฎหมาย ดังนี้ 1) การดำเนินการทางปกครอง (Administrative Actions) เป็นการบังคับใช้กฎหมายด้วยการออกคำสั่ง มี 2 ลักษณะ กล่าวคือ การออกคำสั่งโดยอาศัยกฎหมายกับบุคคลที่อยู่ในกำกับนั้น เมื่อขาดคุณสมบัติ มีลักษณะต้องห้าม บทพร่องต่อหน้าที่ หรือการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย และการลงโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมาย พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติทรัสต์เพื่อธุรกรรมในตลาดทุน พ.ศ. 2550 เป็นการลงโทษผู้ประกอบการ สมาชิกกำกับตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ผู้ไม่ชำระค่าธรรมเนียม เป็นลักษณะภาคทัณฑ์ ดำเนินโดยเปิดเผยต่อสาธารณชน ปรับทางปกครอง จำกัก พัก และเพิกถอนการประกอบการ 2) การดำเนินการทางอาญา (Criminal Action) ดำเนินการลักษณะการเปรียบเทียบความผิดอาญาโดยคณะกรรมการเปรียบเทียบประกอบด้วย ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทย และผู้แทนสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เงินค่าปรับถือเป็นรายได้แผ่นดิน และอีกลักษณะคือการดำเนินคดีอาญาตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และ 3) การดำเนินมาตรการลงโทษทางแพ่ง (Civil Sanction) เป็นมาตรการลงโทษทางแพ่งเป็นกระบวนการบังคับใช้กฎหมายแบบใหม่ บังคับใช้ได้ต่อเมื่อคณะกรรมการพิจารณามาตรการลงโทษทางแพ่ง ประกอบด้วย อัยการสูงสุด ปลัดกระทรวงการคลัง อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และเลขาธิการ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) มีมาตรการลงโทษ ดังนี้ ปรับทางแพ่ง ชดใช้เงินเท่ากับผลประโยชน์ที่ได้รับหรือพึงได้รับจากการกระทำความผิด ห้ามซื้อขายหลักทรัพย์หรือสัญญาเป็นเวลาไม่เกิน 5 ปี ห้ามเป็นกรรมการหรือผู้บริหารของบริษัทจดทะเบียนหรือบริษัทหลักทรัพย์เป็นเวลาไม่เกิน 10 ปี ห้ามเป็น กรรมการหรือผู้บริหารของผู้เสนอขายโทเคนดิจิทัลหรือผู้ประกอบการธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลเป็นเวลาไม่เกิน 10 ปี และชดใช้ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบให้กับสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2567)

รายงานที่เปิดเผยโดยสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) การบังคับใช้กฎหมายการดำเนินการทางปกครอง (Administrative Actions) การดำเนินการทางอาญา (Criminal Action) และการดำเนินมาตรการลงโทษทางแพ่ง (Civil Sanction) จากรายงานสถิติ โดยสรุปดังนี้ 1) สถิติการดำเนินการทางบริหาร รายงานพักมากที่สุดในปี พ.ศ. 2558 รองลงมาปี พ.ศ. 2557 และน้อยที่สุดปี พ.ศ. 2565 รายงานเพิกถอน

มากที่สุดในปี พ.ศ. 2559 รองลงมาปี พ.ศ. 2563 และน้อยที่สุดปี พ.ศ. 2564, 2562 และ 2558 2) สรุปรเปรียบเทียบ/กล่าวโทษ สรุปรเปรียบเทียบ ทั้งจำนวนคดี และจำนวนรายมากที่สุดในปี พ.ศ. 2565 รองลงมาปี พ.ศ. 2557 และน้อยที่สุดปี พ.ศ. 2562 สรุปรกล่าวโทษ จำนวนคดีมากที่สุดในปี พ.ศ. 2565 รองลงมาปี พ.ศ. 2559 และน้อยที่สุดปี พ.ศ. 2563 จำนวนรายมากที่สุดในปี พ.ศ. 2566 รองลงมาปี พ.ศ. 2556 และน้อยที่สุดปี พ.ศ. 2563 และ 3) สรุปรมาตรการลงโทษทางแพ่งปี พ.ศ. 2560 - 2566 ในปี พ.ศ. 2560 มีจำนวนคดี เท่ากับปี พ.ศ. 2561 คือ 9 คดี ค่าปรับทางแพ่งน้อยที่สุด เท่ากับ 34,272,940.87 บาท ปี พ.ศ. 2562 จำนวนคดี จำนวนราย ค่าปรับทางแพ่ง ค่าชดใช้เงินเท่าผลประโยชน์ที่ได้รับสูงมากที่สุด เท่ากับ 802,929,923.86 บาท และ 56,040,458 บาท ตามลำดับ ปี พ.ศ. 2563 มีจำนวนคดี น้อยที่สุด จากสถิติ ปี 2565 ค่าชดใช้เงินเท่าผลประโยชน์ที่ได้รับสูงมากที่สุด ถึง 1,949,899.88 บาท ปี พ.ศ. 2566 ค่าชดใช้เงินเท่าผลประโยชน์ที่ได้รับ น้อยที่สุด คือ 6,467,807.96 บาท (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2567)

คะแนนการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Corporate Governance Report of Thai Listed Companies (CGR) คะแนน CGR ห่วงเวลาย้อนหลัง 5 ปี คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นทุกปีอย่างต่อเนื่องไปในทิศทางที่ดีขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 - 2566 ผลการสำรวจเป็นไปตาม CG Code จากคะแนนเต็มร้อยละ 100 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 - 2565 มีคะแนนดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ได้ร้อยละ 81, 82, 83, 84 และ 85 ตามลำดับ มีเพียงปี พ.ศ. 2566 คะแนนลดลงเหลือเพียงร้อยละ 81 หากพิจารณาคะแนนรวมปี พ.ศ. 2566 มีคะแนนสูงที่สุดตั้งแต่เริ่มทำการประเมินผลคะแนน CGR ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 สะท้อนว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีแนวโน้มการดำเนินงานที่ดีอย่างยั่งยืน รวมถึงการปรับบทบาทและภาวะผู้นำของคณะกรรมการในเชิงรุกมากขึ้น สอดคล้องกับความคาดหวังนักลงทุนและหลัก CG Code (สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย, 2567)

เมื่อนำรายงานการเปิดเผยโดยสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) การบังคับใช้กฎหมาย ทั้ง 3 ลักษณะ และรายงานการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Corporate Governance Report of Thai Listed Companies (CGR) คะแนน CGR เปรียบเทียบข้อมูลในระยะเวลาเดียวกัน

ยังคงประเด็นปัญหาที่สำคัญคือ คณะ CGR กลับมีแนวโน้มที่ต่อเนื่อง แต่ในทางกลับกันการบังคับใช้กฎหมายกลับมีความผันผวนไม่สอดคล้องกัน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงจำเป็นต้องศึกษาโดยผู้วิจัยได้ตั้งคำถามว่า มาตรการหรือแนวทางการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในปัจจุบันของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีความเหมาะสมและเพียงพอหรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษามาตรการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในการป้องกันการคอร์รัปชัน
2. เพื่อวิเคราะห์กรณีศึกษาการคอร์รัปชันในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
3. เสนอแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันปัญหาการคอร์รัปชันของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แนวคิดทฤษฎีหลากหลายแบบผสมผสาน ประกอบด้วย แนวคิดธรรมาภิบาล (Good Governance) ทฤษฎีตัวการและตัวแทน (Principal and Agent Theory) ทฤษฎีผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest Theory) และแนวคิดทฤษฎีคอร์รัปชันทางเศรษฐกิจและภาคธุรกิจเอกชน (Economic and Corporate Corruption Theory) มีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดธรรมาภิบาล (Good governance) ธรรมาภิบาล หมายถึง การจัดระเบียบหรือการจัดการกำกับดูแลเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีขึ้น (Williamson, 2005) ถูกใช้กับภาครัฐ คือ หลักการบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบ ตรวจสอบได้ โดยยึดโยงบนฐานของกฎหมาย ซึ่งธนาคารโลกได้แยกธรรมาภิบาลออกจากประชาธิปไตย โดยเน้นในเรื่องประสิทธิภาพในการบริหารจัดการที่ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น แต่ให้ถือว่าธรรมาภิบาลกับประชาธิปไตยเป็นเรื่องที่ไปด้วยกัน เนื่องจากลักษณะหลายอย่างของธรรมาภิบาล เช่น ความรับผิดชอบและความโปร่งใส ซึ่งรวมถึงการเปิดเผยข้อมูลแก่สาธารณะ และการถูกตรวจสอบโดยสาธารณะเป็นเงื่อนไขสำคัญของระบอบประชาธิปไตยและเป็นส่วนสำคัญของการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงให้เป็นประชาธิปไตยในกลุ่ม

ประเทศที่กำลังพัฒนา และการส่งเสริมให้เกิดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของกลุ่มธุรกิจ เอกชน ให้มีจิตสำนึกต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม จึงถูกนำมาเป็นเงื่อนไขในการปล่อยเงินกู้ให้แก่ ประเทศที่ได้รับความช่วยเหลือทางการเงิน จากธนาคารโลกและกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund : IMF) โดยกำหนดเงื่อนไขให้ประเทศที่ได้รับความช่วยเหลือ ทางการเงินจะต้องสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้น และมีการดำเนินการตามนโยบายสาธารณะที่ได้ตกลงไว้ ในสัญญารับการสนับสนุนทางการเงินอย่างเคร่งครัด จะช่วยให้ประเทศที่ประสบปัญหา สามารถพัฒนาเศรษฐกิจให้กลับสู่เสถียรภาพได้อย่างรวดเร็ว และในระยะยาวสังคมที่มี ธรรมาภิบาลจะเป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง มั่นคง มีความสมดุลในการบริหารบ้านเมืองและมี ภูมิคุ้มกันวิกฤตที่จะเกิดขึ้นภายหลัง และกลายเป็นมาตรฐานสากลที่องค์การสหประชาชาติต้องการให้ เกิดขึ้นในระบบบริหารจัดการรัฐด้วย (สมบูรณ์ ศิริประชัย, 2551; รัตพงษ์ สอนสุภาพ, 2566)

ในกรณีบริษัทภิบาล (Corporate Governance) มีจุดประสงค์ที่จะให้เกิดการกำกับ ดูแลกิจการธุรกิจ ในภาคเอกชน เพื่อเป็นหลักประกันให้แก่นักลงทุนที่จะได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า เพราะมีการบริหารธุรกิจอย่างโปร่งใส (Arsalidou and Wang, 2005) หลักการการกำกับดูแล กิจการที่ดีเป็นหลักการที่ถูกรับยอมรับกันในระดับนานาชาติ จาก 3 องค์กรระดับโลก คือ กองทุน การเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund : IMF) ธนาคารโลก (World Bank) และองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (The Organization of Economic Cooperation and Development : OECD) โดยหลักบริษัทภิบาลของ OECD ได้รับการ ยอมรับและถูกใช้ในองค์กรภาคธุรกิจเอกชนอย่างแพร่หลายเริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. 1999 และได้รับการปรับปรุงใหม่ในปี ค.ศ. 2004 และ 2014 ข้อดีของหลักการดังกล่าว คือ การยอมรับ ว่าแต่ละประเทศมีระบบกฎหมาย วัฒนธรรม และโครงสร้างทางธุรกิจที่แตกต่างกัน แต่ การบริหารงานอย่างโปร่งใสเป็นสิ่งที่ธุรกิจของทุกประเทศต้องมีส่วนร่วมกัน ดังนั้น หลักการดังกล่าว จึงสามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกประเทศ โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้กับบริษัทมหาชนหรือบริษัท ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของประเทศนั้น ๆ (OECD, 2004) เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันสู่ความยั่งยืนของประเทศ

2. ทฤษฎีตัวการและตัวแทน (Principal and Agency Theory) เป็นผลงานของ Jensen and Meckling (1976) โดยได้อธิบายดังนี้ “ตัวการ” คือ ผู้ลงทุนหรือผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นเจ้าของบริษัท และ “ตัวแทน” คือ ผู้บริหารของบริษัทหรือคณะกรรมการของบริษัท ซึ่งเป็นผู้บริหารขององค์กร โดยรับค่าตอบแทนเป็นเงินเดือนและโบนัสต่าง ๆ

บทบาทหน้าที่ของ “ตัวการ” ต้องการให้บริษัทมีกำไรและได้ผลประโยชน์สูงสุด เพื่อให้บริษัทมีผลตอบแทนสูง คู่แข่งกับที่ลงทุนให้มากที่สุด โดยจะคำนึงหรือไม่คำนึงถึงวิธีการได้มาของผลตอบแทนเหล่านั้น ส่วน “ตัวแทน” เปรียบเสมือนลูกจ้างทั้งระดับสูงหรือต่ำ เช่น กรรมการบริษัท ซึ่งมีหน้าที่ทำให้ผู้ว่าจ้างหรือตัวการมีความพึงพอใจสูงสุด โดยวิธีการที่มีประสิทธิภาพภายใต้ค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนที่จำกัด และออกแบบการบริหารบริษัทให้เหมาะสมที่สุด ตัวแทนหรือกรรมการบริษัท ได้รับการแต่งตั้งขึ้นอย่างเต็มใจและรับค่าตอบแทนอย่างสมควร อย่างไรก็ตาม ปัญหาหลักเกิดจากกรรมกรู้สึกว่าตัวเองคือผู้ทำงานเพื่อให้บริษัทเจริญงอกงาม แล้วทำไมตัวเองต้องได้เพียงค่าจ้างหรือโบนัสยังไม่มากพอเมื่อเทียบกับผลประโยชน์ที่ทำได้ จึงนำไปสู่การปกปิดเอกสารหรือการตกแต่งบัญชีเกิดขึ้น ตัวแทนจึงมักมีปัญหากับผู้ถือหุ้นในกรณีที่ตอบคำถามไม่ตรงใจหรือบริหารไม่ได้อย่างที่ผู้ถือหุ้นคาดหวัง ซึ่งความคาดหวังเหล่านั้นมักเกิดขึ้นจากการให้ข้อมูลที่ไม่ครบถ้วนหรือมีข้อมูลภายนอกแทรกซึมเข้ามาในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งก็จะทำให้ตัวแทนทำงานได้ยากมากขึ้น และค่าใช้จ่ายที่ไม่พึงประสงค์ก็มักจะเกิดขึ้นโดยง่าย เช่น รถประจำตำแหน่ง การทานข้าวที่ไม่สมควรและอื่น ๆ เป็นต้น การจัดการปัญหาเหล่านี้ไม่ใช่เรื่องง่าย อย่างไรก็ตาม ปรึกษาภิบาลเป็นสิ่งที่ลดปัญหาลงได้ ซึ่งการลดปัญหานั้นไม่ใช่การเพิ่มกำไรหรือรายรับ หากแต่เป็นการกำกับให้ทุกคนทำตามกรอบหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด

3. ทฤษฎีผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest Theory) ทฤษฎีต่อมาที่เป็นปัญหาและมีส่วนเกี่ยวข้องกับทั้งสองทฤษฎีที่กล่าวมาก่อนหน้านี้ก็คือ ทฤษฎีผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest Theory) โดยทฤษฎีนี้มีผู้ที่เขียนหลักสองคน คือ Simon (1947) และ Williamson (1975) อาจพูดได้ว่าทฤษฎีนี้อาจเป็นต้นเหตุของหลาย ๆ ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม โดยหลักการก็คือ เมื่อผลประโยชน์อยู่ในมือใครหรือฝ่ายใดอีกฝ่ายหนึ่งก็อาจเสียประโยชน์หรือมีการทับซ้อนของผลประโยชน์ได้ ทฤษฎีนี้อาจจะเกิดขึ้นได้ง่าย แต่ปัญหาที่อาจเกิดจากหลักการดังกล่าวนี้แก้ได้ยาก เพราะทุกฝ่ายต่างมีเหตุผลของตัวเองและมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน โดยการเอื้อผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้อง ซึ่งเกิดขึ้นในทุกฝ่ายทั้งในและนอกองค์กร เช่น การจัดจ้างงานต่าง ๆ ไม่เว้นกระทั่งผู้สอบบัญชีของบริษัท จึงมักจะทำให้เกิดปัญหาตามมาเสมอ สาเหตุเพราะการเอื้อประโยชน์นั้นมักจะขัดกับสิ่งที่เรียกว่า จุดมุ่งหมายขององค์กรและผลประโยชน์ทับซ้อนคงจะแก้ไม่ได้ง่าย ๆ ในวันนี้เลย อย่างไรก็ตาม ปรึกษาภิบาลนั้นพยายามเพิ่มความโปร่งใสและตรวจสอบให้แก่ทุกฝ่าย ลดความขัดแย้งและเพิ่มข้อมูลให้แก่กันและกัน จึงไม่แปลกใจเลยว่า ทำไมองค์กรที่มีความขัดแย้งของผลประโยชน์มากหรือบ่อยครั้งมักจะไม่มี

บรรษัทภิบาลที่ดีหรือไม่มี การปฏิบัติตามแนวทางบรรษัทภิบาลเลยทีเดียว (สังคิต พิริยะรังสรรค์, 2559)

4. แนวคิดทฤษฎีคอร์รัปชันทางเศรษฐกิจและภาคธุรกิจเอกชน (Economic and Corporate Corruption Theory) แนวคิดนี้ต้องการอธิบายการทุจริตคอร์รัปชันจากการใช้อำนาจของบุคคลสาธารณะกับผลประโยชน์สาธารณะ (Public Interest) เข้าด้วยกัน ทั้งนี้ นักเศรษฐศาสตร์อธิบายว่า การแสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจเป็นกระบวนการที่มีการใช้อำนาจของทางราชการ หรืออำนาจทางการเมืองไปบิดเบือนการใช้ทรัพยากรของรัฐอย่างไม่เหมาะสม หรือไปบิดเบือนกลไกการทำงานของตลาด หรือไปจำกัดการทำงานของกลไกตลาด ซึ่งเป็นการเอาเปรียบคู่แข่งชั้นทางการค้าทั้งผู้ประกอบการและนักธุรกิจทั่วไปรวมทั้งผู้บริโภค ตัวอย่างเช่น กรณีที่มีการจำกัดปริมาณการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ การควบคุมการค้า และการให้สัมปทานผูกขาดแก่สมัครพรรคพวก (Hutchcroft, 1998) การจัดซื้อจัดจ้างในราคาที่สูงเกินจริง และการแปรรูปรัฐวิสาหกิจเพื่อให้กลายเป็นทรัพย์สินของตนเอง ครอบครวั และพวกพ้อง เป็นต้น (ผาสุก พงษ์ไพจิตร และสังคิต พิริยะรังสรรค์, 2537; Rose-Ackerman, 1999; Khan, Sundaram and Jomo, 2000)

ส่วนการทุจริตคอร์รัปชันในภาคธุรกิจเอกชน (Corporate Corruption) นั้นหมายถึง การที่กรรมการหรือผู้บริหารของบริษัทจดทะเบียนได้ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ที่ได้มาจากผู้ถือหุ้นหรือตัวแทนผู้ถือหุ้นในการบริหารและดำเนินนโยบายของบริษัทเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตน ผลประโยชน์จากการทุจริตคอร์รัปชันในแวดวงธุรกิจเอกชนส่วนมากแล้วมักจะเป็นผลประโยชน์ทางการเงิน แต่ก็อาจจะไม่ใช่ในรูปของตัวเงินก็ได้ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ (สังคิต พิริยะรังสรรค์, 2559)

1. การทุจริตคอร์รัปชันภายในองค์กรธุรกิจของตัวเอง เป็นการทุจริตที่กระทำโดยนักธุรกิจโดยใช้ความเป็นเจ้าของกิจการไปแสวงหาผลประโยชน์ทางการเงินโดยมิชอบจากการหลีกเลี่ยงภาษีหรือจากผู้ถือหุ้น ประชาชนผู้ลงทุนซื้อหุ้น และลูกค้าของบริษัท การทุจริตคอร์รัปชันในภาคธุรกิจเอกชนครอบคลุมทั้งบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและบริษัทที่จดทะเบียนนอกตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หรือทั้งสองประเภทร่วมกัน

2. การทุจริตคอร์รัปชันที่ใช้อิทธิพลภายนอกองค์กรธุรกิจ เป็นการทุจริตที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือกันระหว่างนักธุรกิจ นักการเมือง ข้าราชการ ซึ่งเป็นการแสวงหาผลประโยชน์จาก

ค่าเช่าทางเศรษฐกิจ (Economic Rent-Seeking) เช่น การติดสินบน การประมูลงานสัมปทานจากรัฐและโครงการการจัดซื้อจัดจ้าง (Khan, Sundaram and Jomo, 2000; รัตพงษ์ สอนสุภาพ, 2566)

สำหรับประเภทการทุจริตคอร์รัปชันในภาคธุรกิจเอกชนของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำแนกได้ 5 ประเภทดังนี้ (สุรพล ศรีวิทยา, กิติศักดิ์ ปรกติ, รัตพงษ์ สอนสุภาพ และคณะ, 2557)

1. การขัดกันแห่งผลประโยชน์ (Conflict of Interest) การขัดกันของผลประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับผลประโยชน์สาธารณะ ซึ่งทำให้เกิดเป็นผลประโยชน์ทับซ้อนกันในรูปตัวเงิน ทรัพย์สิน ตำแหน่งหรือผลประโยชน์อื่นที่มีใช้ตัวเงินอันมีลักษณะที่ยึดถือเป็นกฎศีลธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี หลักคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลที่แตกต่างกันตามบริบทของสังคม

2. การสร้างราคาหลักทรัพย์ (การปั่นหุ้น) ของบริษัทที่จดทะเบียนเป็นการกระทำทุจริตของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เข้าแทรกแซงการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ โดยวิธีการต่าง ๆ ที่เป็นผลให้ปริมาณการซื้อขายหรือราคาหลักทรัพย์ที่ซื้อขายกันนั้นเปลี่ยนแปลงผิดไปจากสภาพปกติของตลาดโดยไม่มีปัจจัยพื้นฐานรองรับ ซึ่งเป็นการบิดเบือนปริมาณหรือราคา โดยไม่สะท้อนความคิดเห็นที่แท้จริงของนักลงทุนที่มีต่อหลักทรัพย์นั้น ๆ ซึ่งผู้กระทำทุจริตมีจุดประสงค์ที่จะแสวงหาประโยชน์ส่วนตนจากราคาหลักทรัพย์ที่เปลี่ยนแปลงไป

3. การยกยอกทรัพย์สินของบริษัท (การไซฟ่อน) เพื่อเป็นประโยชน์ส่วนตน หมายถึงการยกยอกหรือโยกย้ายโดยบุคคลซึ่งกำกับการหรือทำงานในฐานะใด ๆ ในหน่วยงานภาคเอกชนของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งทรัพย์สิน กองทุนหรือหลักทรัพย์ภาคเอกชน หรือสิ่งมีค่าอื่นใด ซึ่งตนได้รับมอบหมายให้ดูแลทรัพย์สินหรือหลักทรัพย์นั้น โดยเหตุแห่งตำแหน่งหน้าที่เป็นความผิดทางอาญาที่ได้กระทำโดยเจตนาในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การเงิน หรือการพาณิชย์ ทั้งในและนอกตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

4. การให้และรับสินบนของเจ้าหน้าที่รัฐ (Bribery of national public officials) เป็นการให้ค้ำประกันสัญญา การเสนอหรือการให้สินบน (Active bribery) และการเรียกรับสินบน (Passive bribery) โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งทางตรงหรือทางอ้อม ซึ่งประโยชน์ที่มิควรได้สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้นั้นเองหรือบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่นใด เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นกระทำการ

หรือละเว้นกระทำการใด ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการของตน

5. การให้และรับสินบนในภาคเอกชน (Bribery in the private sectors) เป็นการให้คำมั่นสัญญา การเสนอหรือการให้สินบน (Active bribery) และการเรียกรับสินบน (Passive bribery) ซึ่งประโยชน์ที่สมควรได้โดยตรงหรือทางอ้อม โดยบุคคลใด ๆ ซึ่งก้าวกาบการหรือทำงานในฐานะใด ๆ แก่หน่วยงานภาคเอกชน แก่บุคคลนั่นเอง หรือแก่บุคคลอื่น เพื่อให้บุคคลผู้นั้นกระทำการหรือละเว้นกระทำการใด ๆ อันเป็นการผิดต่อหน้าที่ของบุคคลนั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในการป้องกันการคอร์รัปชัน รวมทั้งวิเคราะห์บทบาทผู้มีส่วนได้เสียในการป้องกันการคอร์รัปชันในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตลอดจนเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันปัญหาการคอร์รัปชันของของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วยวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิในการวิเคราะห์บทบาทและมาตรการการต่อต้านคอร์รัปชันของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รวมทั้งตัวบทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย กฎหมาย และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในส่วนของการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ นั้นเป็นการรวบรวมข้อมูลเป็นกรณีศึกษา (Case Study Research) แบ่งออกเป็น 2 กรณี ดังนี้

1. กรณีการกระทำความผิดแต่คดียังไม่สิ้นสุดแต่เข้าข่ายเป็นสีเทา (Gray Areas) มี 4 บริษัท ประกอบด้วย บริษัท สตาร์ค คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) บริษัท มอร์ รีเทิร์น จำกัด (มหาชน) บริษัท ภูศาศิริ จำกัด (มหาชน) และ บริษัท มาสเตอร์ แอด จำกัด (มหาชน)

2. กรณีการกระทำเป็นความผิดที่ชัดเจนหรือคดีสิ้นสุดแล้ว มี 3 บริษัท ประกอบด้วย บริษัท เค.ซี. พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด (มหาชน) บริษัท ริช เอเชีย คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) และ บริษัท เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)

จากกรณีศึกษาทั้ง 7 บริษัท ผู้วิจัยใช้เครื่องมือโดยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Persons) ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหารของบริษัทจดทะเบียนหลักทรัพย์ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และกลุ่มผู้ซื้อขายหุ้นรายย่อย นำข้อมูลที่ได้เหล่านั้นมาประมวลผล วิเคราะห์ และอภิปรายผลเพื่อตอบตามวัตถุประสงค์ข้างต้นต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยบทบาทของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเพื่อป้องกันการคอร์รัปชัน สรุปได้ดังนี้

1. มาตรการหรือแนวทางของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในการป้องกันการคอร์รัปชัน

โครงสร้างการบริหารของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีวาระการดำรงตำแหน่งกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่มีผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์ทั้ง 10 ท่าน ให้ดำรงตำแหน่งคราวละ 3 ปี และเมื่อครบวาระอาจได้รับแต่งตั้งหรือเลือกตั้งได้อีกแต่ละดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน 2 วาระไม่ได้ ผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์อยู่ในวาระไม่เกิน 4 ปี และต่อวาระได้

บทบาทคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย คณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีอำนาจหน้าที่วางนโยบายควบคุมและดูแลการดำเนินงานของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รวมถึงการกำหนดระเบียบหรือข้อบังคับต่าง ๆ และปฏิบัติการอื่นใดเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รับผิดชอบต่อคณะกรรมการและในกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นผู้แทนของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ฝ่ายบริหารมีผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นผู้รับผิดชอบต่อคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์ มีหน้าที่บริหารกิจการของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตามนโยบายที่คณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กำหนดโครงสร้างบริหารงานของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 กำหนดให้ผู้บริหารบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มีหน้าที่เปิดเผยรายงานการถือหลักทรัพย์ของตนและคู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะในบริษัทหลักทรัพย์ที่ตนบริหาร (ส่วนที่ 5 - การเปิดเผยข้อมูล และผู้สอบบัญชี - มาตรา 59) ผู้บริหารบริษัทที่ล่วงรู้ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นสาระสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงราคาของหลักทรัพย์จดทะเบียนของบริษัทที่ตนเองเป็นผู้บริหารอยู่ หรือของหลักทรัพย์จดทะเบียนของบริษัทแห่งอื่นที่บริษัทตนเข้าไปมีธุรกรรมเกี่ยวข้องด้วย เช่น การขยายกิจการ การเพิ่มทุน การพัฒนาเทคโนโลยี วัตถุดิบ การจ่าย

หรือไม่จ่ายเงินปันผล หรือความเสียหาย การร่วมทุน การขยายกิจการ การควบกิจการ ฯลฯ ตามมาตรา 241 เป็นต้น

มาตรา 89/7 “ในการดำเนินกิจการของบริษัทกรรมการและผู้บริหาร ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ความระมัดระวัง และความซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้งต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย วัตถุประสงค์ ข้อบังคับของบริษัท และมติคณะกรรมการ ตลอดจนมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น” ข้อสังเกตก็คือคำว่า “ด้วยความรับผิดชอบ ความระมัดระวัง และความซื่อสัตย์สุจริต” มีความหมายกว้างมาก และขึ้นอยู่กับมาตรฐานความรู้สึคนึกคิดของวิญญูชน และปกติประเพณีของวงผู้ประกอบการซึ่งมีความยืดหยุ่นไปตามกาลเทศะ

มาตรา 85 “ในการดำเนินงานของบริษัทกรรมการต้องทำหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย วัตถุประสงค์ ข้อบังคับบริษัท และมติที่ประชุมผู้ถือหุ้นด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และระมัดระวังรักษาประโยชน์ของบริษัท” หากฝ่าฝืนเป็นเหตุให้บริษัทเสียหาย บริษัทเรียกค่าเสียหายได้ ถ้าบริษัทไม่เรียก ผู้ถือหุ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละห้าเดือนให้บริษัทเรียกแล้วฟ้องแทนบริษัทได้ ผู้ถือหุ้นไม่น้อยกว่าร้อยละห้ายื่นคำร้องต่อศาลให้สั่งระงับการดำเนินการนั้นได้ และขอให้ศาลสั่งให้กรรมการที่ก่อความเสียหายออกจากตำแหน่งได้

สำหรับมาตรการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในการป้องกันการคอร์รัปชันนั้น คณะกรรมการได้อนุมัติ “มาตรการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน” เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับกรรมการ อนุกรรมการ ผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนผู้บริหารและพนักงานของกลุ่มตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งมาตรการดังกล่าวได้กำหนดหลักปฏิบัติที่สอดคล้องกับแนวปฏิบัติของโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริต หรือโครงการแนวร่วมต่อต้านคอร์รัปชันของภาคเอกชนไทย (Thai Private Sector Collective Action Against Corruption) และยังคงยึดถือนโยบายการงดรับของขวัญ (No Gift Policy) มาอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างบรรทัดฐานที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอย่างโปร่งใส ไม่มุ่งหวังผลตอบแทน มาตรการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการกำกับดูแลกิจการและจรรยาบรรณของกลุ่มตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

นอกจากนี้กลุ่มตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ยังคงความเป็นกลางทางการเมือง โดยไม่ให้การช่วยเหลือ หรือสนับสนุนทางการเมือง แก่พรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง หรือกลุ่มพลังใดกลุ่มพลังหนึ่ง นอกจากนี้ กลุ่มตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจะไม่ว่าจ้าง เสนอแต่งตั้ง หรือแต่งตั้งเจ้าพนักงานของรัฐ ซึ่งมีอำนาจกำกับดูแลกลุ่มตลาดหลักทรัพย์แห่ง

ประเทศไทยโดยตรงเป็นกรรมการ อนุกรรมการ ผู้เชี่ยวชาญ หรือที่ปรึกษาของกลุ่มตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อป้องกันประเด็นด้านความขัดแย้งทางผลประโยชน์และการใช้อำนาจที่กระทบต่อความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ โดยมีกระบวนการพิจารณาที่โปร่งใส และมีขั้นตอนในการติดตามตรวจสอบเพื่อให้ความมั่นใจว่าการสนับสนุนนั้นไม่ได้ถูกนำไปใช้เพื่อเป็นข้ออ้างในการตัดสินใจหรือการทุจริตและคอร์รัปชัน

สำหรับแนวปฏิบัติในการดำเนินธุรกิจในการต่อต้านสินบนและการทุจริตคอร์รัปชันของกลุ่มตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีมาตรการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ดังนี้

1. ไม่ให้คำมั่นสัญญา หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจหรือการทุจริตคอร์รัปชัน ทั้งนี้ ไม่ว่าจะดำเนินการไปเพื่อผลประโยชน์ต่อตนเองหรือผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้รับประโยชน์ทางธุรกิจที่ไม่เหมาะสม หรือมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางธุรกิจที่ไม่เป็นธรรม มาตรการนี้ให้ใช้กับทั้งการติดต่อกับภาครัฐ ภาคเอกชน และรัฐวิสาหกิจ
2. ไม่เสนอหรือให้สิ่งของหรือประโยชน์อื่นใดแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ แม้จะเป็นจำนวนมากหรือน้อยก็ตาม เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐช่วยอำนวยความสะดวก หรือเพื่อให้เร่งดำเนินการหรือให้บริการที่รวดเร็วขึ้น ซึ่งถือเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ที่ไม่เหมาะสม
3. หลีกเลี่ยงและไม่ให้การสนับสนุนการทำธุรกิจ ธุรกิจร่วมกับบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตคอร์รัปชัน หรือมีพฤติกรรมเข้าข่ายทุจริตคอร์รัปชัน เช่น ถูกกล่าวโทษ หรือถูกชี้มูลความผิดโดยหน่วยงานทางการที่มีอำนาจกำกับดูแล
4. ไม่ว่าจ้างเสนอแต่งตั้งหรือแต่งตั้งเจ้าพนักงานของรัฐ ซึ่งมีอำนาจกำกับดูแลกลุ่มตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยตรงเป็นกรรมการ อนุกรรมการ ผู้เชี่ยวชาญ หรือที่ปรึกษาของกลุ่มตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
5. ในบางเหตุการณ์กลุ่มตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย อาจมีการว่าจ้างเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ทำงานหรือให้บริการอย่างใดอย่างหนึ่งได้ ตราบเท่าที่เป็นการกระทำเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจที่ถูกต้องตามกฎหมาย และไม่ขัดแย้งกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น อาทิ การว่าจ้างเพื่ออาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการให้บริการหรือให้คำแนะนำเป็นรายกรณี

นั่นแสดงว่า กลุ่มตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้มีแนวทางหรือมาตรการในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน ทั้งภายในองค์กรและการกำกับดูแลบริษัทจดทะเบียนอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของบริษัทจดทะเบียนก็ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2. วิเคราะห์กรณีศึกษาการคอร์รัปชันในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2.1 กรณีที่การกระทำคดียังไม่สิ้นสุด มี 4 บริษัท ประกอบด้วย บริษัท สตาร์ค คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) บริษัท มอร์ รีเทิร์น จำกัด (มหาชน) บริษัท อนุศาสนิรี จำกัด (มหาชน) และบริษัท มาสเตอร์ แอด จำกัด (มหาชน) จากการศึกษา พบว่า

1) ใช้ช่องโหว่ในกฎหมายกระทำความผิด กล่าวคือ กรณีบริษัท สตาร์ค คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เข้าจดทะเบียนโดยอ้อม (Backdoor Listing) ผ่านบริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยอยู่แล้ว เป็นการดำเนินการเข้าจดทะเบียนแบบการที่บริษัทจดทะเบียนได้มา ซึ่งสินทรัพย์หรือหุ้นของบริษัทที่ไม่ได้อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ทราบกันโดยทั่วไปว่ากระบวนการจะรวดเร็วและผ่านขั้นตอนการพิจารณาจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นผู้พิจารณาคุณสมบัติการรับหลักทรัพย์จดทะเบียน และดำเนินการโครงสร้างธุรกิจใหม่ผ่านการถือหุ้นเกี่ยวกับสายไฟที่เป็นบริษัทอันดับต้น ๆ ของประเทศไทย อย่างบริษัท เฟลปส์ ดอตจ อินเตอร์เนชั่นแนล ไทยแลนด์ จำกัด ส่วนกรณีบริษัท มอร์ รีเทิร์น จำกัด (มหาชน) นั้น เป็นการซื้อขายหุ้นตามกฎการชำระเงินค่าซื้อขายแบบยอดสุทธิ (Net Settlement) การชำระราคาหลักทรัพย์ในลักษณะที่บริษัทหลักทรัพย์นำค่าซื้อและค่าขายหลักทรัพย์เดียวกันในวันเดียวกัน ของนักลงทุนรายเดียวกันมาหักลบกันเพื่อหยุดยอดสุทธิ และเมื่อถึงวันที่ 2 หลังจากซื้อขาย (T+2) นักลงทุนก็เพียงแต่ชำระส่วนต่างที่มูลค่าซื้อมากกว่ามูลค่าขายเท่านั้น หากมูลค่าขายมากกว่ามูลค่าซื้อนักลงทุนก็ได้รับเงินในส่วนต่างสุทธินั้นจากบริษัทหลักทรัพย์ การชำระค่าซื้อขายแบบยอดสุทธิช่วยให้นักลงทุนไม่ต้องชำระเงินเต็มจำนวนยอดที่ซื้อทุกรายการ ทำให้นักลงทุนมีสภาพคล่องมากขึ้น สำหรับบริษัท อนุศาสนิรี จำกัด (มหาชน) เป็นการละเมิดพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ มาตรา 89/29 การดำเนินการที่มีนัยสำคัญต่อบริษัทตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนประกาศ ต้องได้รับอนุมัติจากที่ประชุมผู้ถือหุ้นตาม (1) การได้มาหรือจำหน่ายไปซึ่งทรัพย์สิน ไม่ว่าจะทรัพย์สินนั้นจะเป็นทรัพย์สินของบริษัทหรือบริษัทย่อย จำนวน 2 รายการ ได้แก่ รายการจำหน่ายทรัพย์สิน มูลค่ารวมมากกว่า 1.1 หมื่นล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนประมาณ 70 ของทรัพย์สินทั้งหมดของบริษัท รวมถึงการทำรายการโดยไม่ได้ขอให้ประชุมผู้ถือหุ้นพิจารณาอนุมัติ และรายการให้ความช่วยเหลือทางการเงินรายการหนึ่ง คิดเป็นมูลค่าโดยประมาณ 452 ล้านบาท ต่อมาคณะกรรมการบริษัทให้มติให้เสนอที่ประชุมผู้ถือหุ้น เพื่อพิจารณาอนุมัติให้

สัตยาบันต่อการทำรายการ ทั้งนี้ที่ปรึกษาทางการเงินอิสระมีความเห็นว่า ผู้ถือหุ้นไม่ควรอนุมัติรายการให้สัตยาบันดังกล่าว

2) การปันหุ้นสร้างราคาหุ้น มีลักษณะที่แตกต่างกัน ดังนี้ กรณีบริษัท สตาร์ค คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) สร้างผลประกอบการลม ทำให้นักลงทุนหลงเชื่อว่าผลประกอบการดี กรณีบริษัท มอร์ รีเทิร์น จำกัด (มหาชน) มูลค่าการจับคู่กันเองกว่า 4,300 ล้านบาท ราคาเพิ่มขึ้นไปถึง 2.90 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.3 จากคำสั่งซื้อขายดังกล่าวไม่ได้มีข่าวที่เป็นที่น่าสนใจที่ส่งผลให้ราคาสูงขึ้นแต่อย่างใด ส่วนกรณีบริษัท เค.ซี. พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด (มหาชน) ถูกดำเนินคดีอาญา กรณีสร้างราคาหุ้น ผู้กระทำผิด 14 ราย สำหรับกรณีบริษัท ริช เอเชีย คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) มีการจับคู่กันเองภายในกลุ่มจำนวนมาก เพื่อชักจูงให้บุคคลทั่วไปซื้อหุ้น รวมผู้กระทำผิด 15 ราย คณะกรรมการเปรียบเทียบปรับ 25,665,197.13 บาท

2.2 กรณีศึกษาการกระทำที่เป็นความผิดที่ชัดเจนหรือคดีสิ้นสุดเรียบร้อยแล้ว

จากการศึกษาพบว่าทั้ง 3 กรณีมีความผิดจากการ “ตกแต่งบัญชี” โดย บริษัท สตาร์ค คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) สร้างกำไรปลอม สร้างรายได้ สร้างค่าใช้จ่าย สร้างลูกหนี้ การค้า ทำให้กำไรดีขึ้น ทำให้ส่วนของทุนใหญ่ขึ้น หนี้สินต่อทุนที่ลดลง ส่งผลทำให้บริษัทสามารถกู้ยืมมากขึ้น สร้างความเข้าใจผิดแก่เจ้าหนี้ว่ามีกำไรขึ้นมาจริง มีสินทรัพย์และมีความมั่นคง มีลูกหนี้การค้าที่มีคุณภาพ สามารถนำไปค้าประกันได้ สถาบันการเงินให้กู้ยืมออกหุ้นกู้ มีการระดมทุนจากรายย่อย เรตติ้ง +++B ติดอันดับ 50 และ 100 SET บริษัท ริช เอเชีย คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) มีมูลค่าความเสียหาย มูลค่ารวม 1,159.42 ล้านบาท ในงบการเงินปี พ.ศ. 2559 ส่วนที่เหลือไปบันทึกในงบการเงินงวดถัดไป จากการทุจริตเบียดบังทรัพย์สินและแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ อันเป็นเหตุให้บริษัทเสียหาย เป็นการลงข้อความเท็จในงบการเงิน โดยได้รับการช่วยเหลือหรือสนับสนุนจากนิติบุคคล จำนวน 8 ราย ในการจ่ายเงินล่วงหน้าค่าซื้อสินค้าหรือการขายสินค้า โดยไม่ปรากฏว่าบริษัทต่าง ๆ ได้ส่งมอบสินค้าที่บริษัทจ่ายเงินล่วงหน้า หรือมีศักยภาพที่จะชำระค่าสินค้าให้แก่บริษัท ธุรกรรมดังกล่าวมีมูลค่าร้อยละ 89 ต่อลูกหนี้รวมในงบการเงินปีเดียวกัน บริษัท เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) มีพยานหลักฐานการตกแต่งรายได้และรายได้ค้างรับค่าโฆษณาในงบการเงินปี พ.ศ. 2558 - 2560 เป็นรายได้ที่ไม่มีและเรียกเก็บเงินจากลูกค้าไม่มีจริง จำนวนรวม 691 ล้านบาท กรณีศึกษาที่กล่าวมาใช้การตกแต่งบัญชี ทำให้เกิดข้อมูลที่ผิดพลาดไปจากความเป็นจริง

นำไปสู่การเพิ่มทุนแบบการเสนอขายให้แก่บุคคลในวงจำกัด (Private Placement: PP) วงเงินกว่า 5,000 ล้านบาท ซึ่งการเพิ่มทุนเหล่านั้นมาจากสถาบันการเงินที่ใช้ข้อมูลในงบการเงิน เงินจากการออกหุ้นกู้ และเงินที่ได้จากการเพิ่มทุนดังกล่าว เป็นปัญหาที่อาจนำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชันได้ แม้การตกแต่งบัญชีทั้ง 3 บริษัทจะมีในสัดส่วนไม่มากเทียบจากกรณีศึกษาทั้งหมด แต่มีผลกระทบที่สูงอย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากนี้การศึกษายังค้นพบว่า ทั้งกรณีการกระทำที่ยังไม่สิ้นสุดและการกระทำที่เป็นความผิดที่คดีสิ้นสุดแล้ว ดำเนินการเข้าข่าย “การมีผลประโยชน์ทับซ้อนและความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ (Conflict of Interest and Patron and Client Relationship)” มีลักษณะการกระทำอย่างน้อย 6 รูปแบบ ดังนี้

1) การเพิ่มทุนแบบการเสนอขายให้แก่บุคคลในวงจำกัด (Private Placement: PP) ผู้ลงทุนเฉพาะเจาะจงไม่เกิน 50 รายในรอบ 12 เดือน เป็นการระดมแบบสั้น โดยหากเป็นผู้ลงทุนรายใหม่อาจเป็น Strategic Partner หรือกรณีการควบรวมหรือการเข้าซื้อกิจการ (M&A) ด้วยวิธีการแลกหุ้น (Share Swap) อาจพิจารณาได้ว่ามีความรู้จกคุ้นเคยกับบริษัทผู้บริหาร กรรมการ ผู้ถือหุ้น ไวก่อนหรือไม่

2) การสร้างราคาหรือปั่นหุ้น เป็นการซื้อขายในลักษณะแบ่งหน้าที่การซื้อและขายกันเองในกลุ่ม จำนวนรายตั้งแต่ 8-31 ราย

3) การทำธุรกรรมซื้อธุรกิจหรือการซื้อขายหุ้น

4) การให้ความช่วยเหลือทางการเงิน

5) การจัดทำเอกสารปลอม อาทิ รายงานการประชุมร่วมกันเปิดบัญชีธนาคารเพื่อใช้รับเงินโอนค่าขายตัว B/E ปกปิดไม่ให้มีการลงบันทึกบัญชีการขายตัว B/E ดังกล่าวในบัญชีของบริษัท และปกปิดอำพรางการทุจริตโดยการต่ออายุตัว B/E หลายครั้ง การกระทำดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากบุคคลที่รู้จักกัน โดยยินยอมให้ใช้บัญชีธนาคารของตนเองเพื่อทำธุรกรรมรับโอนเงินจากการขายตัว B/E เพื่อแจกจ่ายบุคคลอื่น

6) การลงข้อความเท็จ จากการสนับสนุนทั้งบุคคลและนิติบุคคล ในการดำเนินการต่าง ๆ เช่น ค่าซื้อสินค้าหรือขายสินค้า และธุรกรรมการซื้อขายที่ดิน

2.3 แนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหารของบริษัทจดทะเบียนหลักทรัพย์ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และกลุ่มผู้ซื้อขายหุ้นรายย่อยสรุปได้ดังนี้

1) เกี่ยวกับมาตรการมีความเพียงพอและเหมาะสม เพราะทั้งสององค์กร คณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และตลาดหลักทรัพย์ได้มีกระบวนการกำกับดูแลกิจการที่ดี ควรช่วยเสริมสร้างให้ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย บริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพมีความน่าเชื่อถือ โปร่งใส และเป็นพื้นฐานของการเติบโตอย่างยั่งยืน นโยบาย และแนวปฏิบัติด้านการกำกับดูแลกิจการของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ยังสะท้อนถึงหลักการพื้นฐานของการกำกับดูแลกิจการ ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต (Integrity) ความเป็นธรรม (Fairness) ความโปร่งใส (Transparency) การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ (Responsibility) และ ความรับผิดชอบ (Accountability)

2) แนวทางป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน

2.1) ทั้งสององค์กรได้สร้างระบบการบริหารจัดการที่มีจริยธรรมและมีการเสริมสร้างการบริหารงานที่โปร่งใสให้เกิดขึ้นในระบบตลาดและในบริษัท เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นยิ่งโดยมีมาตรการต่าง ๆ เช่น การสร้างความโปร่งใสในระบบบัญชี โดยเสริมสร้างให้เกิดผู้ชำนาญในการตรวจสอบที่เป็นกรรมการอิสระ การสร้างหลักประกันในการมีกรรมการบริหารอิสระจากภายนอก การปฏิรูประบบโครงสร้างสถาบัน เพื่อป้องกันการค้าภายในอย่างไม่ยุติธรรม (Unfair internal Trading) โดยจะให้เกิดผลในทางปฏิบัติได้ทุกบริษัทต้องสร้างความตระหนักร่วมใจเสริมสร้างบรรษัทภิบาล (Corporate Governance) และส่งเสริมให้เกิดประมวลงจริยธรรมของบรรษัทภิบาล

2.2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) องค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายในตลาดทุน ควรเพิ่มมาตรการในการตรวจสอบปุมหลังบริษัทที่จะเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รวมถึงตรวจสอบข้อมูลประวัติของผู้บริหารแต่ละบริษัทให้ละเอียดมากขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันการกระทำความผิดในภายหน้า

อภิปรายผล

จากการศึกษาทั้ง 2 กรณี รวม 7 บริษัทนั้น ชี้ให้เห็นว่า หลักธรรมาภิบาลหรือบรรษัทภิบาลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ไทย ยังไม่มีประสิทธิภาพอย่างเพียงพอในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ผลการศึกษาดังกล่าว ไม่สอดคล้องกับแนวคิดของ Arsalidou and Wang (2005) รวมทั้งแนวคิดของ OECD (2004; 2024) ที่ยอมรับระบบกฎหมาย วัฒนธรรม และโครงสร้างทางธุรกิจที่แตกต่างกัน แต่การบริหารงานอย่างโปร่งใสเป็นสิ่งที่ธุรกิจของทุกประเทศต้องมีส่วนร่วมกัน โดยเฉพาะบริษัทมหาชนหรือบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของประเทศนั้น ๆ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันสู่ความยั่งยืนของประเทศ ตลอดจนแนวคิดของ Jensen and Meckling (1976) ที่ชี้ถึงบทบาทหน้าที่ที่ตัวการและตัวแทน (Principal and Agency Theory) ในฐานะผู้ลงทุนหรือผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นเจ้าของกิจการ และตัวแทนในฐานะผู้บริหารของบริษัทหรือคณะกรรมการของบริษัทซึ่งเป็นผู้บริหารขององค์กรจะต้องตรวจสอบถ่วงดุลตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารองค์กร ซึ่งเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในองค์กรปลอดจากการทุจริตคอร์รัปชัน ตามมาตรการป้องกันการทุจริตของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2566)

กรณีการกระทำผิดนั้นเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อม (Eco-system) ที่นำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชัน ประกอบด้วย 1) โอกาส (Opportunity) เป็นสถานการณ์ที่เปิดช่องว่างให้กระทำโดยที่ผู้กระทำรู้หรือเชื่อว่าไม่มีโอกาสถูกจับหรือมีโอกาสน้อย 2) แรงจูงใจ (Motivation) เกิดจากปัญหาส่วนตัว เช่น มีปัญหาทางการเงิน ติดการพนัน และความรู้สึกไม่ได้รับความเป็นธรรมจากองค์กร 3) องค์กรขาดแนวปฏิบัติ (Compliance) และระบบการบริหารจัดการความเสี่ยง (Risk Management) ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง

ผลดังกล่าวนี้ จึงก่อให้เกิดจากการใช้ข้อมูลภายในของบริษัทของผู้กระทำการที่มีอำนาจในการสั่งการภายในบริษัท อันได้แก่ ผู้บริหาร คณะกรรมการ ที่ใช้ข้อมูลภายในไปกระทำความผิด เพื่อแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ โดยการกระทำความผิดใช้ช่องโหว่ทางกฎหมายกระทำความผิด และการปันหุ้นสร้างราคาหุ้น มี 4 บริษัท ประกอบด้วย บริษัท สตาร์ค คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) บริษัท มอร์ รีเทิร์น จำกัด (มหาชน) บริษัท อนุศาศิริ จำกัด (มหาชน) และบริษัท มาสเตอร์ แอด จำกัด (มหาชน) แม้ว่าคดียังไม่สิ้นสุดแต่ก็เข้าข่ายเป็นสีเทา (Gray Areas) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Simon (1947), Williamson (1975) และสังคิต พิริยะรังสรรค์ (2559) ในประเด็นเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อน เพราะทุกฝ่ายต่างมีเหตุผลที่แสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้อง ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่อสังคมในวงกว้างตามมา ในที่สุด รวมทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิด ผาสุก พงษ์ไพจิตร และ สังคิต พิริยะรังสรรค์ (2537) Hutchcroft (1998) และ Rose-Ackerman (1999) รวมทั้งแนวคิดของ Khan, Sundaram and Jomo (2000) ในประเด็นที่ว่า การคอร์รัปชันทางเศรษฐกิจจะก่อให้เกิดการบิดเบือนกลไกการทำงาน

ของตลาด ซึ่งเป็นการเอาเปรียบคู่แข่งขั้นทางการค้าทั้งผู้ประกอบการและนักธุรกิจทั่วไป รวมทั้งผู้บริโภคด้วย

นอกจากนั้น การกระทำความผิดใช้การตกแต่งบัญชี มี 3 บริษัท เป็นการกระทำความผิดที่ชัดเจนหรือคดีสิ้นสุดแล้ว ประกอบด้วย บริษัท เค.ซี. พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด (มหาชน) บริษัท ริช เอเชีย คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) และบริษัท เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) ถือเป็น การทุจริตคอร์รัปชันภายในองค์กรตนเอง โดยกรรมการหรือผู้บริหารของบริษัทจดทะเบียนได้ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ที่ได้มาจากผู้ถือหุ้น หรือตัวแทนผู้ถือหุ้นในการบริหารและดำเนินนโยบายของ บริษัท เพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวและมักจะเป็นผลประโยชน์ทางการเงิน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุรพล ศรีวิทยา, กิติศักดิ์ ปรกติ, รัตพงษ์ สอนสุภาพ และคณะ (2557) และ สังคีต พิริยะรังสรรค์ (2559)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.)

1.1 สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) ควรปรับเปลี่ยนให้ลดความเสี่ยงจากการแทรกแซงทางการเมืองและผลประโยชน์ทับซ้อนให้เหลือน้อยที่สุด ด้วยการเปลี่ยนจากเจ้าหน้าที่ระดับสูงของรัฐเป็นกรรมการอิสระ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับแต่งตั้งหรือเลือกตั้งจากคณะกรรมการสรรหาอิสระหรือวุฒิสภา

1.2 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ควรปรับเปลี่ยนรูปแบบบริษัทมหาชน (demutualization) ในระยะยาว โดยมีระดับธรรมาภิบาลที่เข้มข้นกว่าบริษัทเอกชนทั่วไป มีมาตรการขจัดความขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่างตัวแทน (บริษัทสมาชิก) กับนักลงทุน โดยใช้กฎหมายจำกัดขอบเขตการทำธุรกิจหลักทรัพย์และการถือหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กำหนดให้ตัวแทนนักลงทุนรายย่อยร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แยกส่วนขององค์กรที่ทำหน้าที่กำกับดูแลตนเอง (Self-Regulatory Organization: SRO) ออกจากส่วนที่ทำหน้าที่ดูแลการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2. ข้อเสนอแนะต่อบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2.1 เมื่อเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หน้าที่ของการกำกับดูแลบริษัทจดทะเบียน จะถูกถ่ายโอนให้เป็นความรับผิดชอบของสำนักงาน

คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) ซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐที่มีอำนาจดูแลตามกฎหมายมากขึ้น เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการกำกับดูแลและลดปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อน ระหว่างสถานะบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และสถานภาพการเป็นผู้กำกับดูแลที่ได้รับอำนาจบางส่วน จากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) โดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ยังคงมีบทบาทในการกำหนดพิจารณาปรับนำหุ้นเข้ามาจดทะเบียนและกำกับดูแลการซื้อขาย การเปิดเผยและเผยแพร่ข้อมูลของบริษัทจดทะเบียน

2.2 การเพิ่มบทลงโทษ จากเพียงโทษทางแพ่งเป็นเพิ่มโทษทางอาญา เพื่อเป็นการป้องปรามบุคลากร อีกทั้งตัดสิทธิ์การรับตำแหน่งใด ๆ ในบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยตลอดชีพ มิใช่เพียงกำหนดระยะเวลาในการห้าม เพื่อให้ผู้บริหารบริษัทที่จะกระทำความผิดทุจริตคอร์รัปชันเกิดความตระหนักและเกรงกลัว

เอกสารอ้างอิง

- พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535. (2535, 12 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 109 ตอนที่ 22. หน้า 41.
- พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546. (2546, 3 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 120 ตอนที่ 65ก. หน้า 142, 163-164.
- พระราชกำหนดนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ พ.ศ. 2540. (2540, 27 มิถุนายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 114 ตอนที่ 29 ก. หน้า 3.
- พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561. (2561, 10 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 135 ตอนที่ 33 ก. หน้า 55-56.
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร และสังคีต พิริยะรังสรรค์. (2537). *คอร์รัปชันกับประชาธิปไตยไทย*. ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตพงษ์ สอนสุภาพ. (2566). *ธรรมาภิบาลและการควบคุมคอร์รัปชัน*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต.
- สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (IOD). (2566). รายงานผลสำรวจการกำกับดูแลกิจการบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี 2566. สมาคมส่งเสริม

สถาบันกรรมการบริษัทไทย (Thai IOD). http://thai-iod.com/imgUpload/Brochure%20CGR%202023_ver_%2015072024%20-%20final.pdf

สมบูรณ์ ศิริประชัย. (2550). ธรรมนูญสถาบันภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ : นัยต่อประเทศไทย. ใน *เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการประจำปี 2550 ครั้งที่ 30 เรื่อง “เศรษฐกิจไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์: การปฏิรูปเชิงสถาบัน”* (หน้า 1-91). คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุรพล ศรีวิทยา, กิตติศักดิ์ ปกรติ, รัตพงษ์ สอนสุภาพ และคณะ. (2557). *แนวทางแก้ไขและการป้องกันปัญหาการคอร์รัปชันของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

สังศิต พิริยะรังสรรค์. (2549). *ทฤษฎีคอร์รัปชัน*. สำนักพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน.

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.). (2567). *สถิติการดำเนินการทางบริหาร*. สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. <https://www.sec.or.th/TH/Documents/AnnualStatistics/enforce-statistic-admin-TH.pdf>

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.). (2567). *สถิติการดำเนินการทางแพ่ง*. สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. <https://www.sec.or.th/TH/Documents/AnnualStatistics/enforce-statistic-civil-TH.pdf>

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.). (2567). *สถิติการเปรียบเทียบ/กล่าวโทษ*. สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. <https://www.sec.or.th/TH/Documents/AnnualStatistics/enforce-statistic-criminal-TH.pdf>

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.). (2566). *การคอร์รัปชัน*. สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. <https://www.sec.or.th/cgthailand/TH/Pages/corruption.aspx>

Arsalidou, D., & Wang, M. (2005). Difficulties with enforcing Western standards of corporate governance in Asia. *European Business Law Review*, 16, 329.

- Hutchcroft, P. D. (1998). *Booty capitalism: The politics of banking in the Philippines*. Cornell University Press.
- Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, 3(4), 305–360.
- Khan, M. H., & Jomo, K. S. (Eds.). (2000). *Rents, rent-seeking and economic development: Theory and evidence in Asia*. Cambridge University Press.
- Williamson, O. E. (1975). *Markets and hierarchies: Analysis and antitrust implications*. Macmillan.
- Williamson, O. E. (2005). The economics of governance. *American Economic Review*, 95(2), 1–18.
- OECD. (2004). *OECD principles of corporate governance 2004*. OECD. https://www.oecd.org/en/publications/oecd-principles-of-corporate-governance-2004_9789264015999-en.html
- OECD. (2023). *G20/OECD principles of corporate governance 2023*. OECD. https://www.oecd.org/en/publications/g20-oecd-principles-of-corporate-governance-2023_ed750b30-en.html
- Simon, H. A. (1947). *Administrative behavior: A study of decision-making processes in administrative organization*. Macmillan.
- Rose-Ackerman, S. (1999). *Corruption and government: Causes, consequences, and reform*. Cambridge University Press.

